

фізичних осіб - підприємців – строк реєстрації - протягом 24 годин після надходження документів, поданих для державної реєстрації та проведення інших реєстраційних дій, крім вихідних та святкових днів [2].

Загалом реєстрація юридичної особи не обмежується лише самою реєстрацією, а включає у себе й інші легалізаційні процедури: постановка на податковий та статистичні обліки, здійснення пожежної, санітарної та іншої реєстрації тощо. Крім цього, суб'єктам підприємництва слід отримати ліцензій, придбати патенти тощо.

Отже, законодавство досить детально регулює порядок створення юридичних осіб.

Встановлюються загальні правила, що стосуються всіх видів юридичних осіб та особливості утворення окремих видів, що регулюється ЦК України.

Література

1. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар: у двох частинах / за заг. ред. Я. М. Шевченко. – К.: Концерн-Видавничий дім «Ін Юре», Ч. 1, 2004. – 1043 с.

2. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: Закон України від 15 травня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 31-32. – Ст. 263.

3. Цивільне право України: навч. посіб. / за ред. Р. О. Стефанчука. – К.: Видавництво «Прецедент», 2005. – 213 с.

УДК 347.66:347.157 (043.2)

Богацька Ю. В., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Білоусов В. М., старший викладач

ПРАВО СПАДКУВАННЯ НЕПОВНОЛІТНІМИ ОСОБАМИ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ: НЕДОЛІКИ ТА ШЛЯХИ ЇХ УСУНЕННЯ

Спадкування як один з найдавніших інститутів права був і залишається актуальним, оскільки стосується особистих інтересів людини. Спадкове право являє собою сукупність правових норм, що встановлює порядок переходу прав та обов'язків померлої особи (спадкодавця) за правом спадкування до однієї або кількох осіб (спадкоємців). Відповідно до ст. 1216 ЦК України спадкування є переходом прав та обов'язків (спадщини) від фізичної особи, яка померла (спадкодавця), до інших осіб (спадкоємців) [1].

За чинним законодавством прийняти спадок можна двома способами:

за заповітом і за законом [1]. Очевидно, що на практиці перевага надається спадкуванню за заповітом, адже воно дає можливість повною мірою розпорядитись власнику своїм законним майном, тобто реалізувати свою волю.

Відповідно до ст. 1234 ЦК України право на заповіт має фізична особа з повною цивільною дієздатністю [1], тобто особа, яка досягла 18 років. З практичної точки зору, для реалізації цих положень необхідно вирішити деякі проблемні питання, зокрема: чи не обмежує ЦК України права неповнолітніх осіб стосовно можливості укладення заповіту; чи відповідає ця норма ЦК України вимогам міжнародного права щодо дотримання прав людини тощо.

Варто звернути увагу на те, що законодавець зазначає про відповідність заповіту загальним умовам щодо його дійсності, а саме: заповідач має бути дієздатним на момент укладання заповіту; зміст заповіту не повинен суперечити вимогам закону і має відображати дійсну волю заповідача; заповіт повинен бути вчинений у визначеній законом формі, а його умови мають бути здійсненими.

Враховуючи вищенаведене доцільно було б зробити порівняльний аналіз трактування спадкового права у роботах вітчизняних і зарубіжних вчених. Велика кількість дослідників-цивілістів в Україні, зокрема, І. Жилінкова, зауважують, що оскільки неповнолітні мають право розпоряджатися своїм заробітком, стипендією, іншими доходами, то, відповідно, «передача такого майна за заповітом є одним із способів такого розпорядження» [3]. Але, очевидно, що у даному випадку виникає колізія, адже, з одного боку, неповнолітній має право розпоряджатися своїм заробітком, стипендією, а, з іншого – у нього немає можливості розпорядитися зазначеними коштами шляхом складання заповіту. Тому, на наш думку, дане питання потребує подальшого законодавчого врегулювання шляхом внесення змін і доповнень вже існуючих норм.

Цікавим є досвід зарубіжних країн стосовно даного питання, зокрема, представників англо-американської правової системи. У США право на укладення заповіту виникає з досягненням повноліття (18 років). Але окремі штати, наприклад Джорджія, встановили більш ранній вік досягнення здатності до вчинення заповіту – 14 років. Також винятковим у англійському законодавстві є можливість моряків під час плавання та військовослужбовців укладати заповіт з 14 років. Але незважаючи на це, закони та судова практика вимагають, щоб заповідач усвідомлював значення своїх дій і визнають недійсними заповіти, складені недієздатними, душевнохворими особами, а також вчинені із застосуванням насильства, погрози, обману, помилки тощо [4].

Зауважимо, що у ЦК України передбачено, що повна дієздатність фізичної особи може виникнути і до досягнення нею 18-ти років шляхом емансипації, а саме: при достроковій реєстрації шлюбу на підставі

рішення суду; внаслідок укладення трудового договору; народження дитини; при бажанні займатися підприємницькою діяльністю [1].

За нормами Французького цивільного кодексу (ст. 967) заповітом визнається будь-який документ, зі змісту якого очевидна воля особи вчинити заповідальне розпорядження. Зокрема, право скласти заповіт має особа, яка досягла повноліття або емансипована неповнолітня особа, котра досягла 16 років. Не емансиповані неповнолітні, що досягли 16 років, можуть скласти заповіт на 1/2 частину майна, яке належить їм на праві власності, і яким вони можуть розпоряджатися тільки по досягненню повноліття. Питання визначення долі майна таких осіб вирішується органами опіки та піклування, а за певних обставин – і судом [4]. Таким чином, заповідальна дієздатність співвідноситься з поняттям повної дієздатності, яку неповнолітні отримали на законних підставах, адже у ЦК України прямо зазначено, що повна цивільна дієздатність, надана фізичній особі, поширюється на усі цивільні права та обов'язки [1].

Зрозуміло, що для укладення заповіту 14-річним неповнолітнім, який згідно з рішенням суду уклав шлюб і став повністю дієздатним, існуватимуть перешкоди суто практичного характеру, оскільки відповідно до п. 2 Положення про паспорт громадянина України, цей документ видається особі по досягненню нею 16-річного віку [2]. Такий неповнолітній не зможе посвідчити свою особу при виявленні бажання скласти заповіт. У даному випадку мова може йти про складання заповіту громадянином України, який досяг 16-річного віку.

Підсумовуючи викладене вище, ми дійшли висновку, що питання про можливість набуття статусу заповідача неповнолітнім не є однозначним і потребує подальшого вдосконалення. У свою чергу потребує удосконалення сучасна нормативна база України щодо спадкових відносин, яка має адаптуватися до законодавства країн Євросоюзу шляхом запозичення досвіду зарубіжних країн.

Література

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435 // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44 (із змінами і доповненнями станом на 02.09.2014 р.).

2. Про затвердження положень про паспорт громадянина України та про паспорт громадянина України для виїзду за кордон: Постанова Верховної Ради України від 26 червня 1992 р. № 2503-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2503-12>

3. Сімейне право України: підручник / Л. М. Баранова, В. І. Борисова, І. В. Жилінкова та ін.; за заг. ред. В. І. Борисової та І. В. Жилінкової. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 200 с.

4. Шимон С. І. Навч. посіб. (курс лекцій) / С. І. Шимон. – К.: КНЕУ, 2004. – 220 с.